

Wzmocnienie podłoża gruntowego pod fundamentami konstrukcji oporowych na budowie Stadionu Narodowego w Warszawie

mgr inż. Sławomir Teżyk, mgr inż. Jakub Raczkiewicz, Keller Polska Sp. z o.o.

Doświadczenia projektowe i wykonawcze zdobyte w czasie pierwszego etapu budowy Stadionu Narodowego w zakresie wzmocnienia podłoża gruntowego za pomocą kolumn żwirowych pod fundamenty dwupoziomowego parkingu pod płytą boiska wykorzystano także do posadowienia murów oporowych, ramp dojazdowych oraz schodów zewnętrznych w drugim etapie budowy.

Zgodnie z projektem firmy JSK Architekci Sp. z o.o. wystąpiła konieczność wzmocnienia podłoża gruntowego pod fundamentami konstrukcji oporowych, zlokalizowanych wokół wznoszonego obiektu. Podobnie jak w pierwszym etapie robót, firma Keller Polska Sp. z o.o. opracowała projekt wykonawczy wzmocnienia podłoża oraz wykonała specjalistyczne roboty geotechniczne. Całość prac zrealizowano na zlecenie generalnego wykonawcy, konsorcjum firm Alpine Construction Polska Sp. z o.o. oraz Hydrobudowa Polska Sp. z o.o.

Wzmocnienie podłoża gruntowego pod płytą boiska i tunelem (pierwszy etap robót)

W celu zobrazowania zakresu wszystkich prac wzmacniających podłoże, poniżej przedstawiono syntetyczną informację o robotach wykonanych w pierwszym etapie robót.

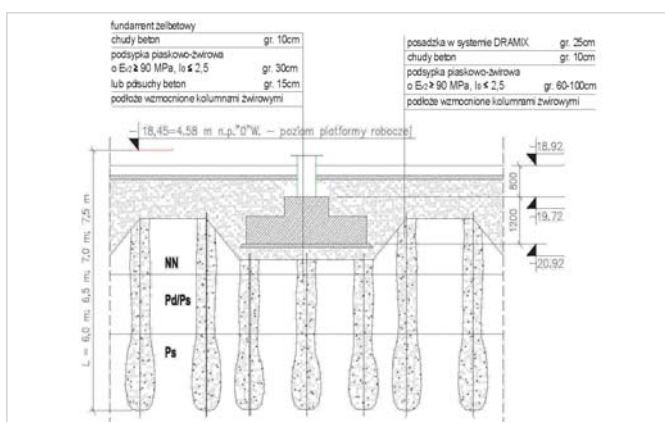
Fundamenty parkingów pod płytą boiska oraz w rejonie osi B i C stadionu posadowiono na podłożu wzmocnionym kolumnami żwirowymi i żwirowo-betonowymi systemu Kellera, wykonywanymi w technologii wibrowymiany (ryc. 2). Pod istniejącymi fundamentami tunelu wjazdowego zrealizowano posadowienie na kolumnach jet grouting, wykonywanych w technologii iniekcji strumieniowej. Wykonano łącznie (ryc. 1):

- 4026 kolumn żwirowych (ryc. 3), o całkowitej długości 25 880 m
- 2750 sztuk kolumn żwirowo-betonowych (ryc. 4), o całkowitej długości 18 966 m
- 94 kolumny jet grouting, o średnicy 2,0 m i sumarycznej długości 517 m.

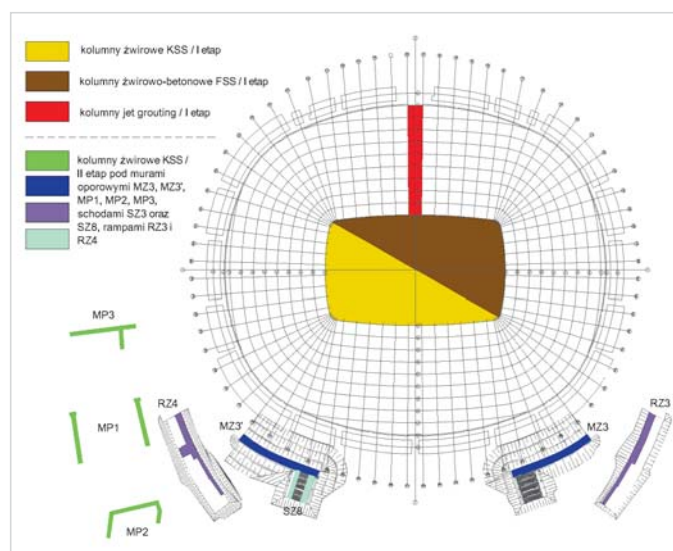
Roboty prowadzono od października 2008 do lutego 2009 r. i ukończono przed terminem.

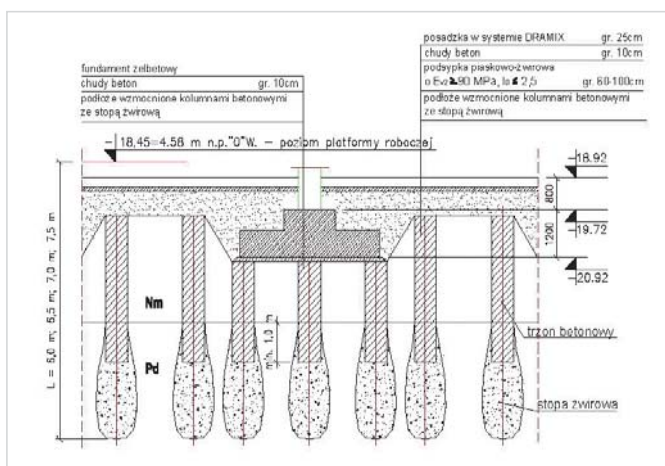
Ryc. 2. Wykonywanie kolumn żwirowych KSS i żwirowo-betonowych FSS pod płytą stadionu [8]

Ryc. 3. Przekrój przez podłoże wzmocnione kolumnami żwirowymi KSS [9]

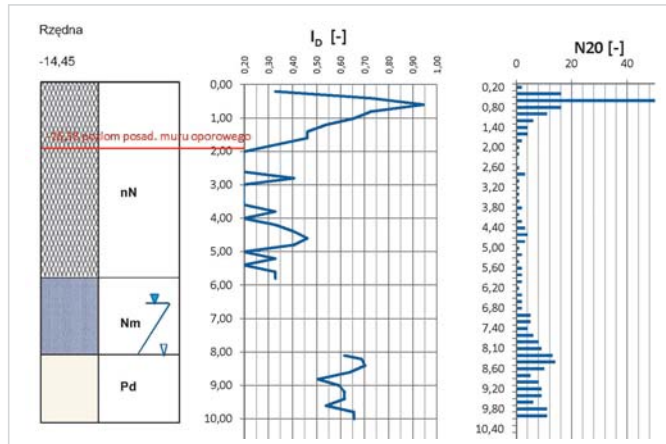
Ryc. 1. Zakres wykonywanych robót na budowie Stadionu Narodowego

Ryc. 4. Przekrój przez podłoże wzmocnione kolumnami żwirowo-betonowymi FSS w rejonie występowania gruntów organicznych [9]

Warunki gruntowe i założenia projektowe (drugi etap robót)

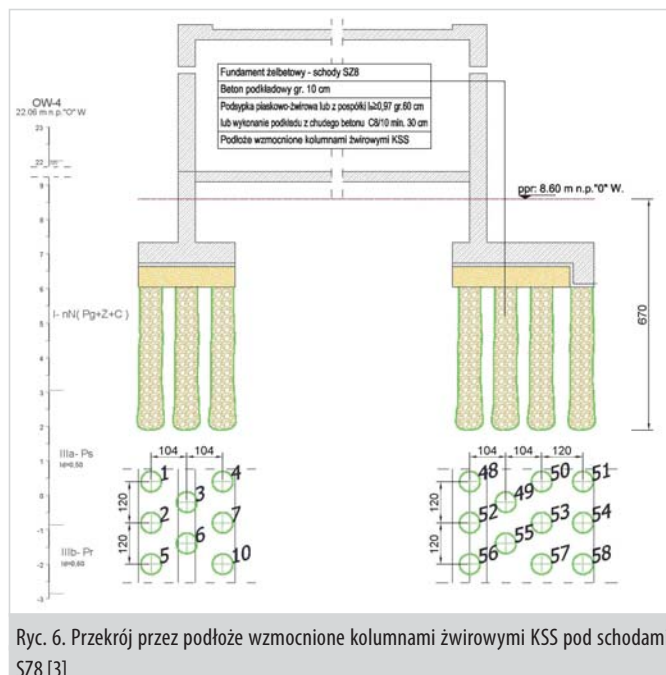
Badania geologiczno-inżynierskie, wykonane na terenie prowadzonej inwestycji, wykazały występowanie gruntów antropogenicznych w postaci nasypów niekontrolowanych. Miąższość nasypów miejscami przekraczała nawet 15 m, natomiast stan zagęszczenia gruntów był bardzo zróżnicowany i wynosił od $I_D = 0,20$ do $I_D = 0,60$. Poniżej nasypów stwierdzono ponadto miejscowe występowanie gruntów słabonośnych, wykształconych w postaci namulów (ryc. 5).

Ryc. 5. Profil sondowania przed wykonaniem wzmocnienia podłoża [7]

Biorąc pod uwagę warunki gruntowe, obciążenia i geometrię obiektów zaproponowano wzmocnienie podłoża za pomocą kolumn żwirowych KSS systemu Kellera, o długościach od 6,6 do 9,6 m. Rozstaw oraz rozmieszczenie kolumn dostosowano indywidualnie do geometrii konstrukcji (ryc. 6). Obliczeniowe osiadanie murów posadowionych na podłożu wzmocnionym kolumnami żwirowymi nie przekracza 3 cm.

Ponad kolumnami przewidziano, opcjonalnie, warstwę podsypki piaskowo-żwirowej o $I_s \geq 0,97$ i grubości 50 cm lub warstwę betonu C8/10 o konsystencji nadającej się do zagęszczenia (ubijania) i grubości minimum 30 cm. Pod konstrukcją fundamentu zastosowano w obu rozwiązaniach warstwę betonu podkładowego o grubości 10 cm. Na tak wykonanej podbudowie wykonano fundamenty konstrukcji oporowych (ryc. 6).

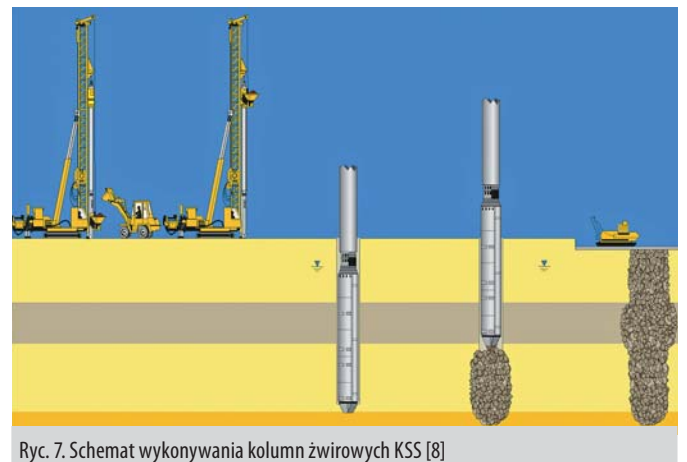
Ryc. 6. Przekrój przez podłoże wzmocnione kolumnami żwirowymi KSS pod schodami SZ8 [3]

Wykonawstwo kolumn żwirowych dla posadowienia konstrukcji oporowych

Kolumny żwirowe są ekonomicznym i szybkim sposobem wzmocnienia słabego podłoża gruntowego, w którym występują warstwy rozluźnionych lub plastycznych gruntów. Ze względu na konieczność zmobilizowania bocznego oporu gruntu, zapewniającego utrzymanie trzonu kolumny, minimalna wytrzymałość gruntu na ścinanie powinna przewyższać ok. 5 do 10 kPa, zależnie od charakteru obiektu i stosowanego w pewnych przypadkach przeciążenia (kiedy zadaniem kolumn jest przyspieszenie konsolidacji podłoża).

Warto również zwrócić uwagę, że kolumny żwirowe, ze względu na stosowany materiał, charakteryzują się najniższym wskaźnikiem emisji CO_2 w porównaniu do alternatywnych rozwiązań, np. kolumn betonowych (typu *Rigid Inclusions*), pali CFA lub pali prefabrykowanych. Problematyka ochrony środowiska i zmniejszenia emisji CO_2 m.in. w robotach budowlanych nabiera ostatnio coraz większego znaczenia.

Proces wykonywania kolumn żwirowych KSS systemu Kellera oparty jest na technologii wibrowymiany. Kolumny wykonuje się za pomocą maszyny podstawowej (przystosowanej palownicy), wyposażonej w wibrator wgłębnny z wewnętrznym (śluzowym) podawaniem materiału (ryc. 7).

Ryc. 7. Schemat wykonywania kolumn żwirowych KSS [8]

W pierwszej fazie wibrator wypełnia się kruszywem a następnie pogłęza w podłoże przy udziale wibracji i docisku maszyny, sięgającym do 150 kN. Po osiągnięciu przewidzianej głębokości następuje formowanie poszerzonej stopy żwirowej w gruncie nośnym. W tym czasie odbywa się wzmocnienie podłoża rodzimego w wyniku zagęszczenia (grunty sypkie) lub jego przyspieszona konsolidacja (nawodnione grunty spoiste).

W drugiej fazie następuje formowanie trzonu kolumny w obrębie gruntów słabych i do powierzchni roboczej. W tym celu do wibratora wysypuje się od góry, przez zamykaną śluzę, kruszywo żwirowe lub łamane o uziarnieniu 0 do 50 mm i odpowiednim składzie frakcji, umożliwiającym zagęszczanie. W trakcie podciągania wibratora do góry kruszywo wydostaje się spod ostrza wibratora pod działaniem sprężonego powietrza i wypełnia przestrzeń zajęta wcześniej przez wibrator. Ponowne opuszczenie wibratora powoduje rozepchnięcie kruszywa i zwiększenie efektywnej średnicy kolumny. Posuwisto-zwrotny ruch wibratora kontynuowany jest na całej długości kolumny. Dodatkowym efektem, jaki towarzyszy formowaniu trzonu kolumny żwirowej, jest poprawienie parametrów mechanicznych otaczającego gruntu. Uzyskiwane średnice kolumn żwirowych wynoszą w typowych przypadkach od 0,6 do 0,8 m, zależnie od podatności bocznej gruntu, tzn. w warstwach gruntów sł-

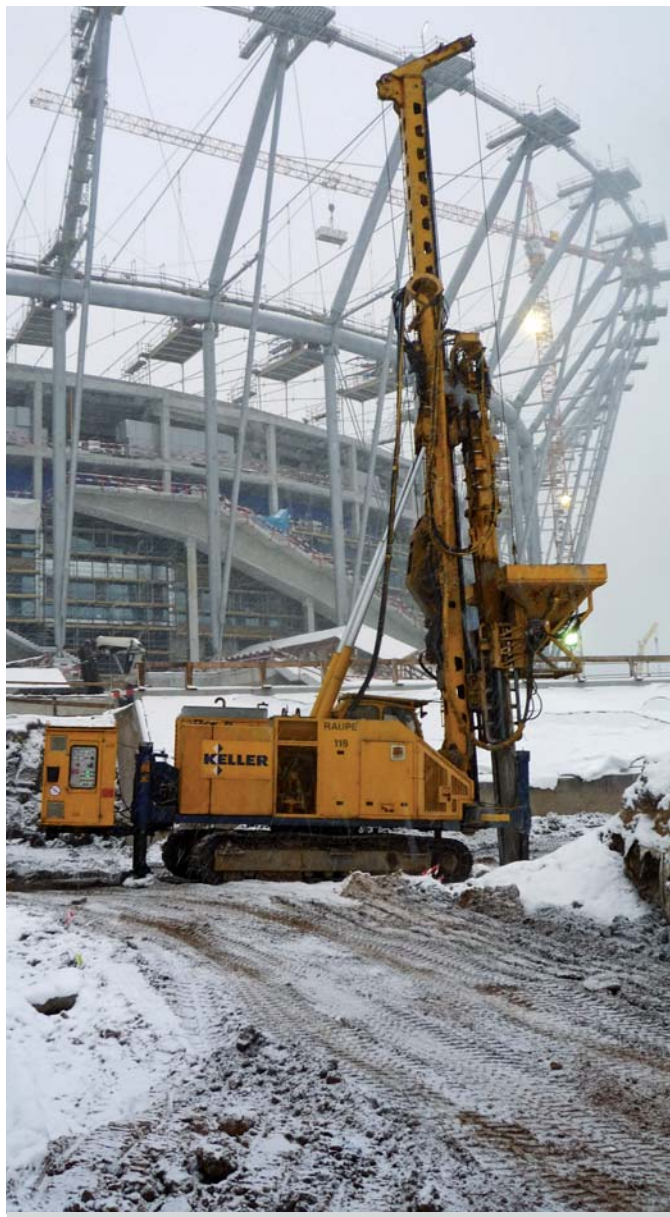

bych są większe, a w mocniejszych mniejsze. Istotną zaletą stosowania kolumn żwirowych jest dostosowanie ich średnicy do rzeczywistej nośności bocznej gruntu, co odbywa się niejako automatycznie w opisanym procesie formowania kolumny w gruntach uwarstwionych, a także możliwość dostosowania długości kolumn do rzeczywistego przebiegu spągu gruntów słabych dzięki ciągłej obserwacji i rejestracji oporów pograżania wibratora w podłoże.

Zakres wykonanych prac i kontrola robót w drugim etapie realizacji

W ramach robót wzmocniających podłoże gruntowe pod fundamentami murów oporowych, schodów zewnętrznych oraz ramp dojazdowych wokół stadionu wykonano łącznie ok. 1200 kolumn żwirowych KSS systemu Kellera, o całkowitej długości ok. 8400 m (ryc. 8, 9, 10). Szczegółowe zestawienie przedstawiono w tabeli 1.

W celu kontroli ciągłości i zagęszczenia kolumn żwirowych wykonano 23 sondowania dynamiczne trzonów kolumn sondą SD 30. Wyniki wszystkich badań kontrolnych przekroczyły wymagania projektowe. Przykładowe badanie pokazano na rycinie 11.

Ryc. 8. Wykonywanie kolumn żwirowych – MP3

Tab. 1. Zestawienie robót wykonanych w drugim etapie

Obiekt	Liczba [szt.]	Długość [m.b.]
MZ3	203	1365,5
MZ3'	203	1029,6
MP1	114	1037,30
MP2	118	803,00
MP3	105	877,90
SZ8	110	759,80
RZ3	153	1598,70
RZ4	180	866,10
Łącznie	1186	8337,9

Podsumowanie

Zastosowane wzmocnienia podłoża gruntowego za pomocą kolumn żwirowych wpłynęło na poprawę parametrów geotechnicznych podłoża i umożliwiło ograniczenie osiadań obiektów.

Dzięki zastosowaniu opisanych rozwiązań uniknięto wykonania droższego posadowienia na palach prefabrykowanych oraz osiągnięto przyspieszenie terminu realizacji prac.

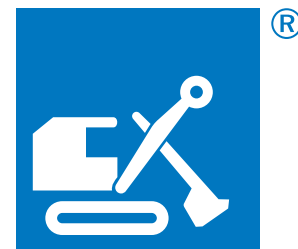
Ryc. 9. Wykonywanie kolumn żwirowych – RZ3

Ryc. 10. Wykonywanie kolumn żwirowych pod fundamenty muru oporowego – MP1

Budowa mostu przez Wisłę w Toruniu

Autostradowa Obwodnica Wrocławia - ścianka szczelna wciskana przy torowisku

Budowa autostrady A4 odcinek Radymno-Korczowa

Roboty palowe

- Dostawa i instalacja pali prefabrykowanych wbijanych dla posadowienia mostów, konstrukcji inżynierskich oraz obiektów kubaturowych
- Wzmacnianie nasypów i korpusów drogowych
- Posadowianie na palach wbijanych ekranów akustycznych i słupów sieci trakcyjnych
- Instalacja mikropali
- Wbijanie i wwbrowywanie pali stalowych
- Badanie nośności pali - próbné obciążenia statyczne, dynamiczne testy nośności pali, badania ciągliwości pali

Zabezpieczenia głębokich wykopów

- Stalowe ścianki szczelne - instalacja grodzic z zastosowaniem metod tradycyjnych oraz bezwibracyjnej metody wciskania grodzic prasą hydrauliczną SILENT PILER
- Ścianki berlińskie
- Iniekcyjne kotwy gruntowe
- Roboty ziemne i odwodnieniowe
- Pomiar vibracji

Projektowanie

- Prace projektowe dla potrzeb wykonywanych robót realizowane we własnej pracowni projektowej
- Serwis projektowy - www.aarsleff.com.pl/serwis.php - do pobrania rysunki, specyfikacje, wytyczne oraz **KALKULATOR PALI** - program do projektowania fundamentów palowych

Pale prefabrykowane pod fundamenty Stadionu Narodowego